

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Scrúdú na hArdteistiméireachta, 2022
Eacnamaíocht
Gnáthleibhéal

Dé hAoine 24 Meitheamh Maidin 9:30 - 12:00

300 marc

Scrúduimhir

----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Lá agus Mí do Bhreithe

----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Scríobh 3 Feabhra mar 0302,
mar shampla

Stampa an Ionaid

--

Treoracha

Tá **dhá** roinn sa pháipéar seo.

Tá 300 marc san iomlán ag gabháil leis an scrúdú seo.

Roinn A: 75 marc
Freagair **5** cheist as **10** gceist sa roinn seo

Roinn B: 225 marc
Freagair **3** cheist as **6** cheist.
Tá 75 marc ag gabháil le gach ceist sa roinn seo.

Scríobh do chuid freagraí le peann gorm nó le peann dubh.

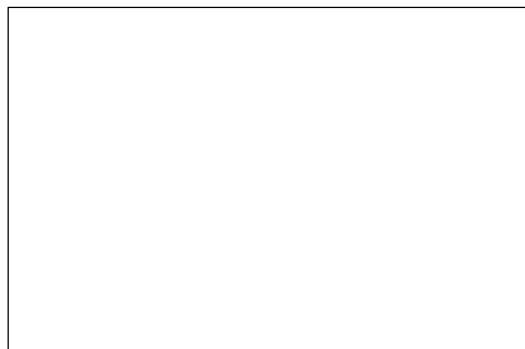
Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá curtha ar fáil sa leabhrán seo. Tá spás le haghaidh obair bhreise i gcúl an leabhráin. Lipéadaigh aon obair bhreise go soiléir le huimhir na ceiste agus leis an gcuid den cheist.

Déanfar an leabhrán scrúdaithe seo a scanadh agus is ar scáileán a chuirfear do chuid oibre i láthair an scrúdaitheora. Is féidir nach bhfeicfidh an scrúdaitheoir aon rud a scríobhfaidh tú taobh amuigh de bhoscaí na bhfreagraí.

Tabharfaidh an feitheoir cóip den leabhrán *Foirmlí agus Táblaí* duit, má theastaíonn sé uait. Ní mór duit é a thabhairt ar ais ag deireadh an scrúdaithe. Níl cead agat do chóip féin a thabhairt isteach chuig an scrúdú leat.

Is ceadmhach áireamhain a úsáid.

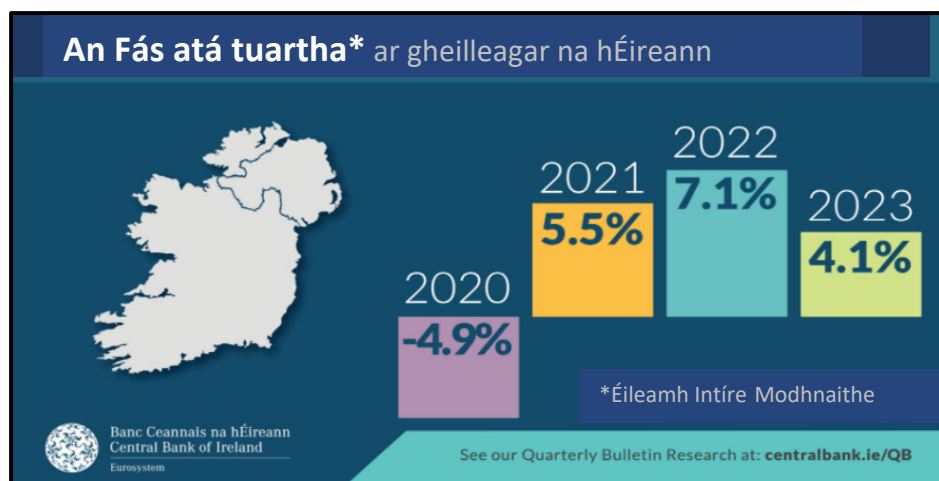
Scríobh déanamh agus múnla d'áireamhain anseo.

Freagair 5 cheist as 10 gceist

Ceist 1

Taispeántar sa léaráid thíos an fás atá tuartha do gheilleagar na hÉireann ó 2020 go 2023.

www.centralbank.ie

(i) Agus an t-eolas thuas in úsáid agat, comhlánaigh an tábla thíos.

Luaigh an bhliain ina raibh an ráta fáis ab airde ar an ngeilleagar:

Luaigh an bhliain ina raibh an ráta fáis ab ísle ar an ngeilleagar:

(ii) Mínigh an téarma fás geilleagrach.

Fás geilleagrach:

Ceist 2

I mí Aibreáin 2022 rinne an POS (CSO i mBéarla) daonáireamh, i.e. comhaireamh oifigiúil ar dhaonra na hÉireann.

(i) Céard dó a seasann na ceannlitreacha POS?

--

(ii) Mínigh úsáid **amháin** a bhainfeadh Rialtas na hÉireann as an eolas a bailíodh.

Ceist 3

Le linn 2020 agus 2021 rinne níos mó tomhaltóirí in Éirinn a gcuid siopadóireachta ar líne.

(i) Tabhair breac-chuntas ar chúis amháin a d'fhéadfadh a bheith leis an bhforbairt seo.

Cúis amháin:

(ii) Tabhair breac-chuntas ar mhíbhuntáiste amháin do mhiondíoltóirí áitiúla a d'fhéadfadh a bheith ag baint leis an bhforbairt sin.

Míbhuntáiste amháin:

Ceist 4

Sheol Apple an iPhone 13 i mí Mheán Fómhair 2021.

Sa tábla thíos, cuir tic (✓) sa tábla chun a shainaithint cé acu de na hearraí ar **earraí ionaid** iad agus cé acu ar **earraí comhlántacha** iad maidir leis an iPhone 13 de.

	Earraí Ionaid	Earraí Comhlántacha
Samsung S21		
Cás an iPhone 13		
Plocóid luchtaithe don iPhone		
Fón cliste Google Pixel 4A		

Ceist 5

Freagair (a) nó (b)

Mhéadaigh an rialtas an t-íosphá 30c i gCáinainnéis 2022.

- (a) Tabhair breac-chuntas ar dhá bhuntáiste a bhaineann **geilleagar na hÉireann** as an íosphá a mhéadú.

1.
2.

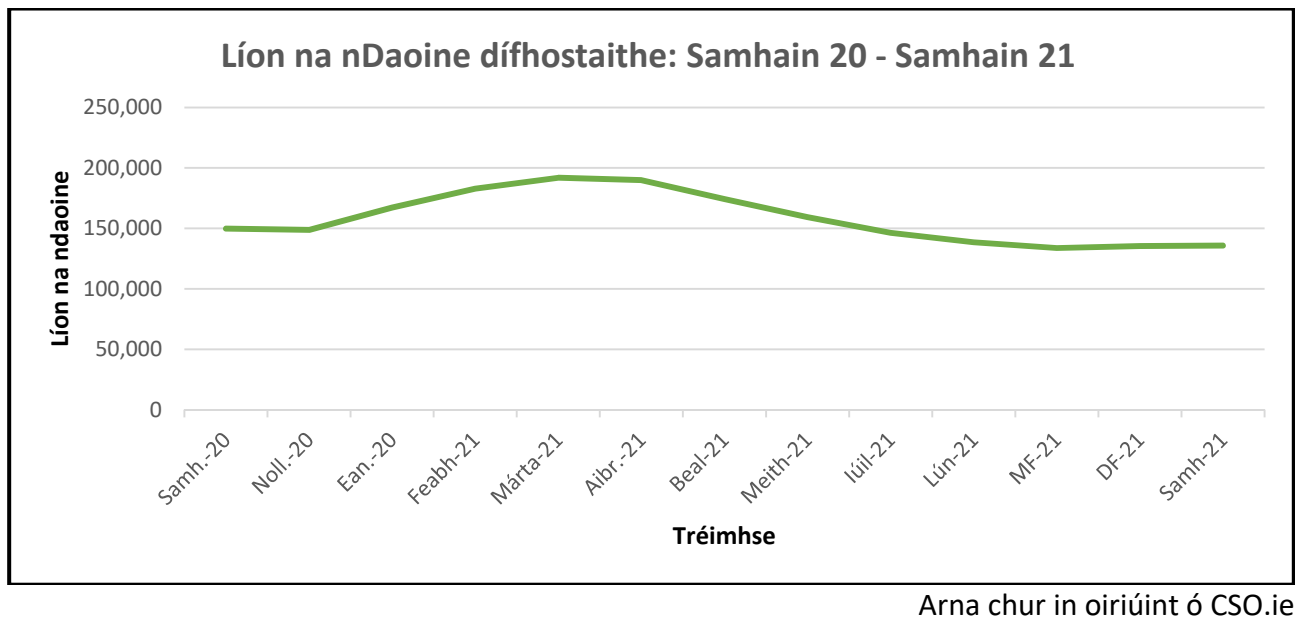
NÓ

- (b) Tabhair breac-chuntas ar dhá bhuntáiste d'**fhostaithe** a bhaineann leis an méadú seo ar an íosphá.

1.
2.

Ceist 6

Sa ghraf thíos taispeántar líon na ndaoine dífhostaithe in aghaidh na míosa (coigeartaithe de réir an tséasúir) ó Shamhain 2020 go Samhain 2021. Agus na sonraí á n-úsáid agat freagair na ceistanna thíos.

- (i) Sainaithin an dá mhí nuair ab airde a bhí líon na ndaoine dífhostaithe.

Mí 1:
Mí 2:

- (ii) Tabhair breac-chuntas ar chúis **amháin** leis an méadú ar an dífhostaíocht idir mí na Nollag 2020 agus mí Aibreáin 2021.

Ceist 7**Freagair (a) nó (b)**

(a) (i) Míniu an téarma costais sheasta.

(ii) Cuir in iúl le tic (✓) cé acu de na costais sa tábla thíos ar costais sheasta iad agus cé acu de na costais ar costais athraitheacha iad.

	Costas Seasta	Costas Athraitheach
Pá €1,000		
Amhábhair €1,500		
Solas & Teas €300		
Cíos ar an áitreabh €750		

NÓ

(b) Tógann bÁCÚS €5,000 san iomlán isteach óna chuid díolachán le linn seachtaine. Taispeántar sa tábla thuas na costais táirgeachta ar an mbÁCÚS an tseachtain sin. Agus úsáid á baint agat as an eolas a thugtar, ríomh gach ceann díobh seo a leanas:

- (i) Costas iomlán oibriúcháin an bhÁCÚIS an tseachtain sin.
- (ii) An brabús glan a thuill an bÁCÚS an tseachtain sin.

Taispeáin do chuid oibre.

Costas Iomlán:	Brabús Glan:
Freagra:	Freagra:

Ceist 8

Tá dáileog amháin ar a laghad de vacsaín COVID-19 faighte ag 51.6% de dhaonra an domhain. Baineann seachtrachtaí dearfacha leis an staid seo.

(Is é atá i gceist le seachtracht ná na costais sheachtracha (nó na sochair sheachtracha) a éiríonn do dhaoine eile nó don tsochaí mar thoradh ar tháirgeadh nó ar thomhaltas.)

Arna chur in oiriúint ó ourworldindata.org

- (i) Luaigh sampla **amháin** de sheachtracht dhearfach maidir le vacsaíní.

- (ii) Tabhair breac-chuntas ar dheischostas **amháin** ar rialtas na hÉireann as vacsaín COVID-19 a chur ar fáil dá saoránaigh.

Ceist 9

Titeann praghas iPad ó **€750 go €500**. Mar thoradh air sin, méadaíonn díolacháin sheachtainiúla iPadanna ó **30,000** aonad go **45,000** aonad.

$$\frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P_1 + P_2}{Q_1 + Q_2}$$

- (i) Agus tú ag baint úsáid as an bhfoirmle thuas, déan an obair chun **Praghasleasteachas an Éilimh (PED)** ar na iPadanna seo a ríomh.

Obair:
Freagra:

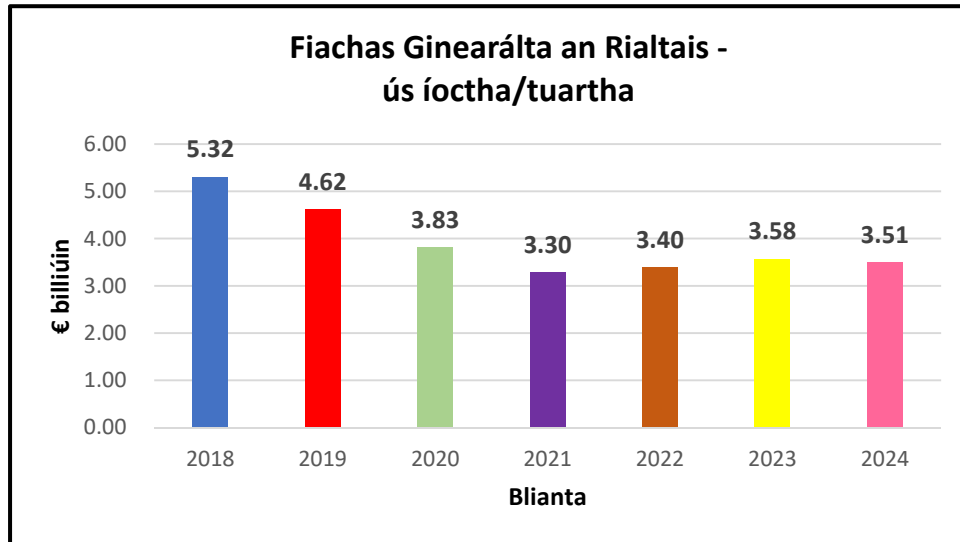
- (ii) Cuir in iúl cé acu **praghasleasteach**, **praghas-neamhleasteach** nó **aonadleasteach** atá an t-éileamh.

Freagra:

Ceist 10

Freagair (a) nó (b)

Taispeántar sa ghráf thíos méid an úis a íocadh (2018, 2019, 2020) agus an méid atá tuartha a bheidh le híoc ar fhiachas ginearálta an rialtais ó 2021 go 2024.

Arna chur in oiriúint ó ntma.ie

- (a) Agus na sonraí thuas á n-úsáid agat, déan comparáid idir an méid úis a íocadh ar an bhfiachas náisiúnta in 2018 agus an méid úis a bheidh le híoc in 2024, de réir mar atá tuartha.

Comparáid:

NÓ

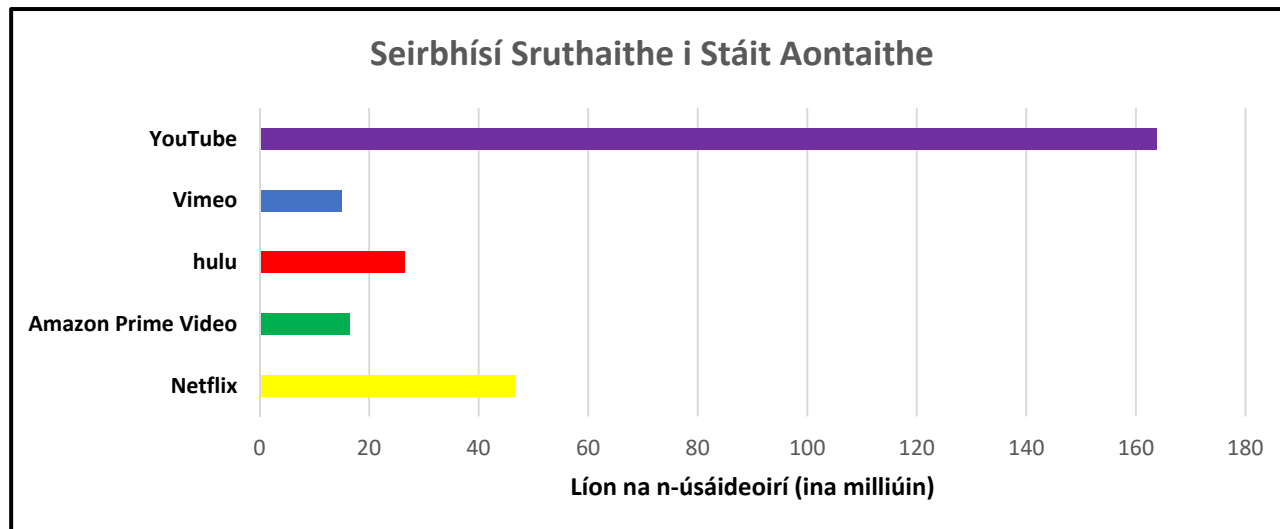
- (b) Mínigh an téarma Fiachas Náisiúnta.

Fiachas Náisiúnta:

Freagair 3 cheist as 6 cheist

Ceist 11

Taispeántar ar an ngraf thíos an miondealú ar sheirbhísí sruthaithe i Stáit Aontaithe.

Arna chur in oiriúint ó Statista.com

(a) (i) Agus úsáid á baint agat as na sonraí thuas comhlánaigh an tábla thíos:

Cén tseirbhís a bhfuil an sciar is airde den mhargadh?

Cén tseirbhís a bhfuil an sciar is ísle den mhargadh aici?

(ii) Tabhair breac-chuntas ar dhá bhuntáiste a bhaineann tomhaltóirí as mórán gnólachtaí a bheith ag soláthar seirbhísí sruthaithe sa mhargadh seo.

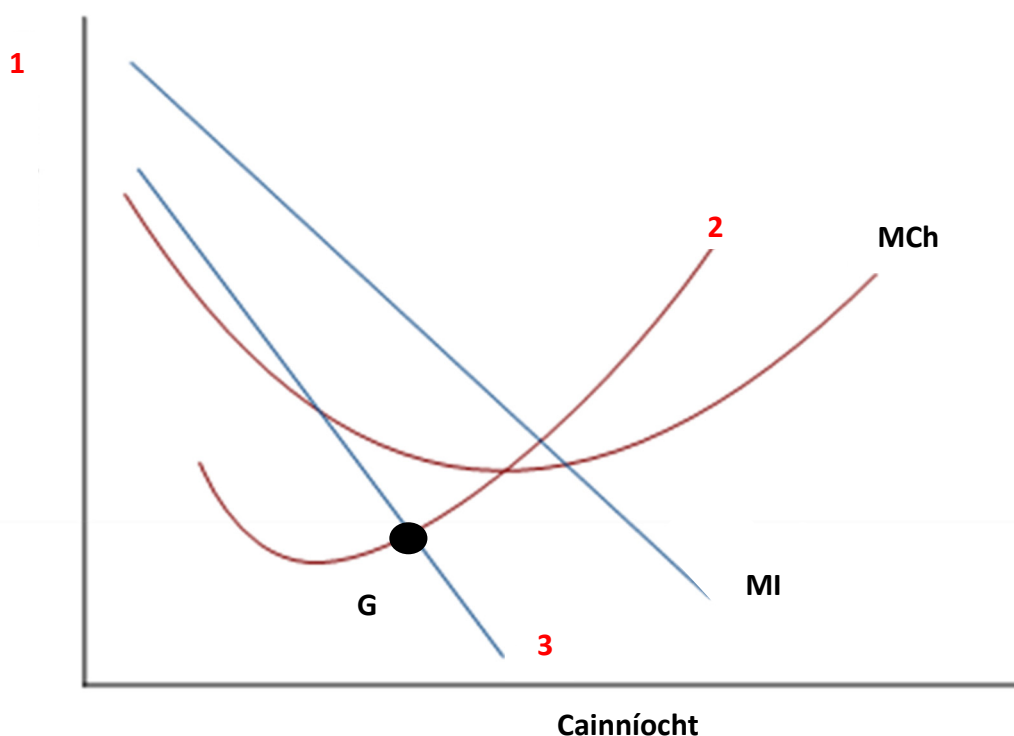
1.

2.

(b) Dá gceannódh (dá dtáthcheanglódh) Netflix na seirbhísí sruthaithe eile go léir atá sna Stáit Aontaithe chruthódh sé sin struchtúr margaidh monaplachta. Taispeántar sa léaráid thíos gnólacht ag feidhmiú faoi choinníollacha monaplachta.

(i) Scríobh amach go hiomlán céard dó a seasann na trí mhír a bhfuil uimhir (1-3) orthu thíos. (Ná húsáid giorrúcháin.)

1.	
2.	
3.	

(ii) Tarlaíonn cothromaíocht ag **pointe G** ar an léaráid thuas. Cuir in iúl go soiléir agus lipéadaigh ar an léaráid thuas:

- An t-aschur a tháirgfídh an gnólacht i gcothromaíocht (úsáid an lipéad C_1)
- An praghas a ghearrfaidh an gnólacht ar a aschur (úsáid an lipéad P_1)
- Meánchostas táirgeachta an aschuir seo (úsáid an lipéad Co_1)

(c) I roinnt tionscal, is féidir le gnólacht teacht chun cinn mar mhonaplacht.

- (i) Mínigh an téarma monaplacht agus tabhair sampla amháin de mhonaplacht a bhfuil eolas agat uirthi in Éirinn.

Míniú:
Sampla:

- (ii) D'fhéadfadh bacainní ar iontráil a bheith roimh ghnólachtaí ar mian leo dul isteach i dtionscal monaplachta.

Tabhair breac-chuntas ar dhá **bhacainn ar iontráil** a d'fhéadfadh a bheith rompu.

1.
2.

- (iii) Tabhair breac-chuntas **amháin** ar féidir le rialtais idirghabháil sa mhargadh má éiríonn gnólacht amháin rócheannasach.

75 marc

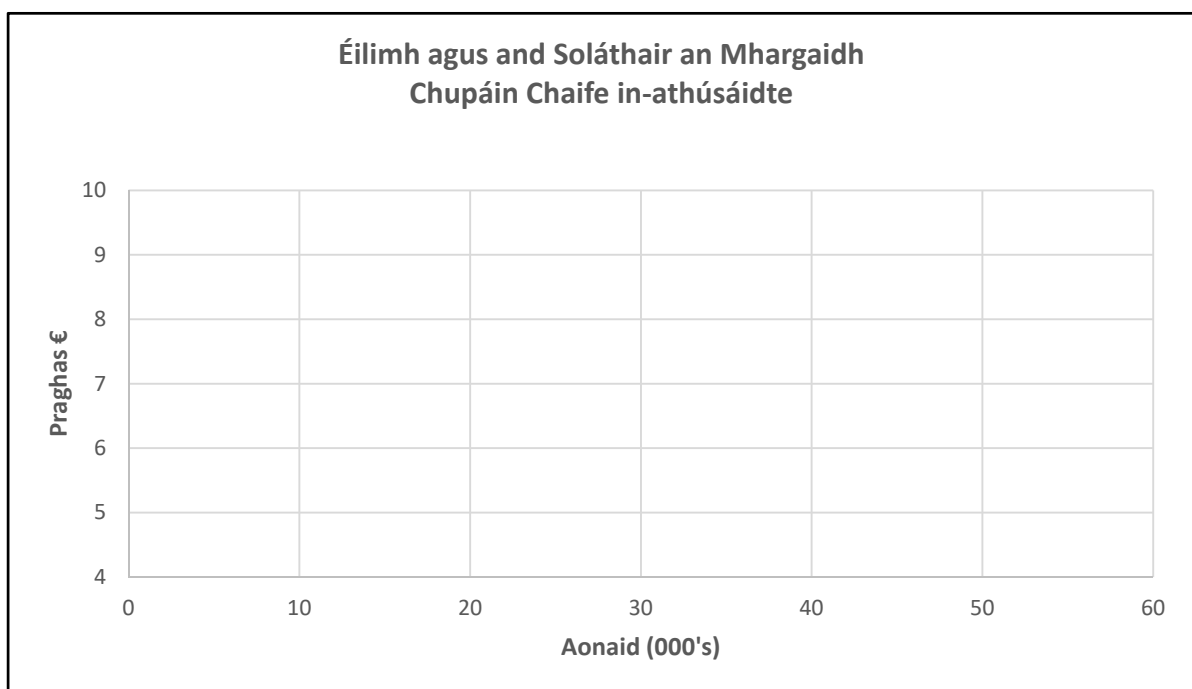
Ceist 12

Léiríonn an t-eolas thíos sceidil éilimh agus soláthair an mhargaidh maidir le cupáin chaife in-athúsáidte.

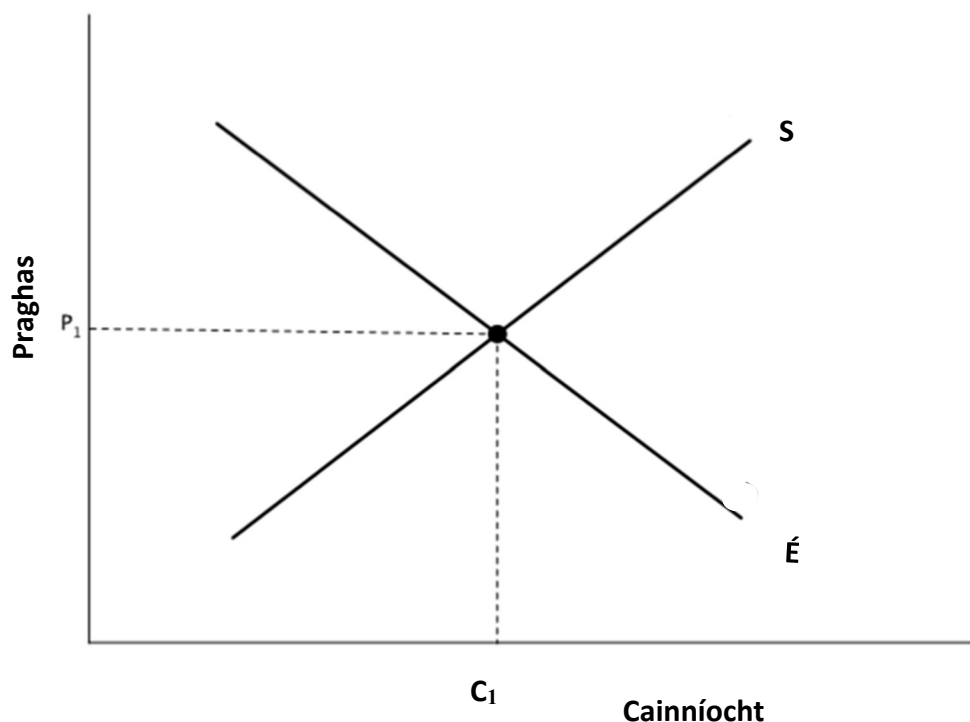
Praghas (€)	An Chainníocht a Éilítear (Aonaid)	An Chainníocht a Sholáthraítear (Aonaid)
9	10,000	50,000
8	20,000	40,000
7	30,000	30,000
6	40,000	20,000
5	50,000	10,000

Agus úsáid á baint agat as an eolas thuas agus ar **léaráid amháin** ar an ngraf thíos (tá an ais chothrománach agus an ais cheartingearach déanta cheana chun cuidiú leat):

- (a) (i) Tarraing **agus** lipéadaigh cuar éilimh an mhargaidh ar chupáin chaife in-athúsáidte.
(ii) Tarraing **agus** lipéadaigh cuar soláthair an mhargaidh de chupáin chaife in-athúsáidte.
(iii) Taispeáin ar do léaráid:
- Praghas cothromaíochta an mhargaidh ar chupáin chaife in-athúsáidte (úsáid P_1)
 - Cainníocht chothromaíochta an mhargaidh de chupáin chaife in-athúsáidte (úsáid C_1).

- (b) Sa léaráid thíos taispeántar cuar an éilimh agus an tsoláthair maidir le héadaí Giom + Caife.

- (i) Dá bhfeicfí duine clúiteach ar ardán meán sóisialta (TikTok) agus éadaí Giom + Caife á gcaitheamh ag an duine sin, cén tionchar a d'fhéadfadh a bheith aige sin ar an éileamh ar éadaí Giom + Caife?

- (ii) Taispeáin, ar an léaráid thuas, an bealach a bhféadfadh an t-athrú in (i) thuas dul i bhfeidhm ar chuar an éilimh.
- (iii) Taispeáin, ar an léaráid thuas, praghas na cothromaíochta nua (P_2) agus cainníocht na cothromaíochta nua (C_2) mar thoradh ar (ii) thuas.

- (c) Bunaíodh an caifé Nineteen30 i Luimneach in 2021. Cuireann sé cur chuige úr inbhuanaithe do chaife áise ar fáil dá chustaiméirí.

Arna chur in oiriúint ó 1930.ie

- (i) Mínigh an téarma inbhuanaitheacht.

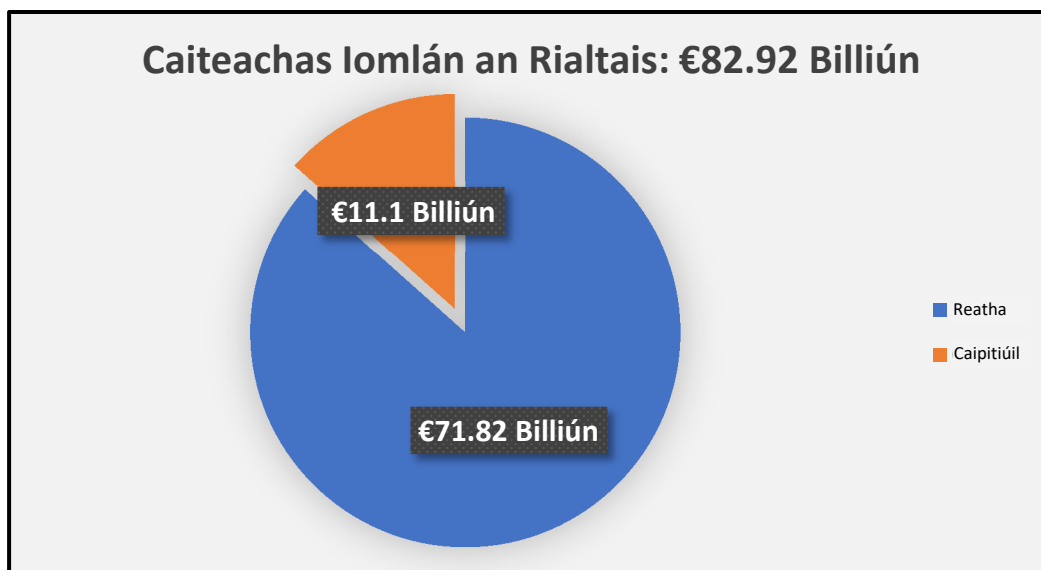
- (ii) Mol dhá bhealach a bhféadfadh gnólacht a bheith níos inbhuanaithe.

1.
2.

75 marc

Ceist 13

Taispeántar sa píchairt thíos caiteachas reatha agus caiteachas caipitiúil an rialtais atá tuartha do 2022.

Arna chur in oiriúint ó gov.ie

- (a) (i) Ríomh an **caiteachas reatha** mar chéatadán de chaiteachas iomlán an rialtais. Taispeáin do chuid oibre.

Obair:

Freagra:

- (ii) Mínigh caiteachas reatha **nó** caiteachas caipitiúil an rialtais agus sampla ábhartha á úsáid agat chun tacú le do fhreagra. Cuir tic (✓) leis an gceann atá á fhreagairt agat.

Caiteachas reatha:

☐

Caiteachas caipitiúil:

☐

Míniú:

Sampla:

- (b) Ríomhtar an tloncam Náisiúnta de réir na foirmle seo a leanas:
loncam Náisiúnta = Tomhaltas + I + Caiteachas Rialtais + X – M

- (i) Luaigh céard dó a seasann gach ceann de na litreacha **I**, **X** agus **M**.

I:
X:
M:

- (ii) Is í seo a leanas foirmle an iolraitheora i ngeilleagar oscailte:

$$\frac{1}{\text{MPS} + \text{MPM}}$$

Glac leis gurb é 0.1 an MPS agus gurb é 0.4 an MPM. Agus úsáid á baint agat as an bhfoirmle thuas, ríomh méid an iolraitheora.

Obair:
Freagra:

- (iii) Mínigh an bhrí eacnamaíochta atá leis an bhfigiúr a ríomh tú le haghaidh an iolraitheora in (ii) thuas.

Míniú:

(c) Táthar ag tuar go bhfásfaidh an t-éileamh intíre 7.1% in 2023.

Arna chur in oiriúint ón mBanc Ceannais

(i) Tabhair breac-chuntas ar chúis amháin a d'fhéadfadh a bheith leis an méadú tuartha ar **chaiteachas tomhaltóirí** in Éirinn in 2023.

(ii) Glactar leis go n-iompraíonn tomhaltóirí iad féin go réasúnach agus iad ag glacadh páirte i ngníomhaíocht eacnamaíochta.

Mínigh an coincheap **iompraíocht réasúnach tomhaltóirí**. Tabhair sampla chun tacú le do fhreagra.

Míniú:

75 marc

Ceist 14

Tá Clann Uí Chléirigh ag táirgeadh an iógairt orgánaigh Glenisk i gContae Uíbh Fhailí le tríocha bliain anuas.

Arna chur in oiriúint ó glenisk.com

- (a) (i) Comhlánaigh an tábla thíos chun an tuiscint atá agat ar na tosca táirgeachta a mbaintear úsáid astu i dtáirgeacht iógairt a thaispeáint.

Tá cuid den eolas curtha ar fáil duit.

Toisc Tháirgeachta	Míniú	Sampla
1. Talamh		
2.		Oibrithe
3. Caipiteal		
4.	Glacann sé an riosca a bhaineann le gnólacht a bhunú le brabús a dhéanamh ag éirí as smaoineamh a bhí aige.	

- (ii) Tógann Glenisk uisce as locháin áitiúla agus scagann siad é le húsáid sa táirgeachta acu mar aithníonn siad gur acmhainn ghann é an t-uisce.

Arna chur in oiriúint ó glenisk.com

Mínigh céard is acmhainn ghann ann.

Acmhainn ghann:

- (iii) Déan trácht ar an gcur chuige atá ag Glenisk maidir le húsáid uisce mar acmhainn ghann.

- (b) I dtuarascáil uathu le déanaí, dúirt an Eagraíocht um Chomhar agus Fhorbairt Eacnamaíochta (ECFE) (OECD i mBéarla) gur chóir do rialtas na hÉireann smaoineamh ar tháillí uisce a chur i bhfeidhm arís.

Arna chur in oiriúint ó The Irish Times

- (i) Tabhair breac-chuntas ar argóint eacnamaíochta amháin **ar son** táillí uisce a chur i bhfeidhm arís.

- (ii) Mínigh cén fáth a mbeadh roinnt saoránach in Éirinn míshásta dá gcuirfí táillí uisce i bhfeidhm arís.

Míniú:

- (c) Chuaigh Glenisk i gcomhpháirtíocht leis an gcarthanas forbartha idirnáisiúnta Féinchúnamh na hAfraice (*Self Help Africa*) chun 1,000,000 crann a chur i gcuid de na náisiúin is tearcfhorbartha san Afraic. Arna chur in oiriúint ó glenisk.com

- (i) Tabhair breac-chuntas ar dhá ghné/shaintréith a bhaineann le náisiún tearcfhorbartha.

1.
2.

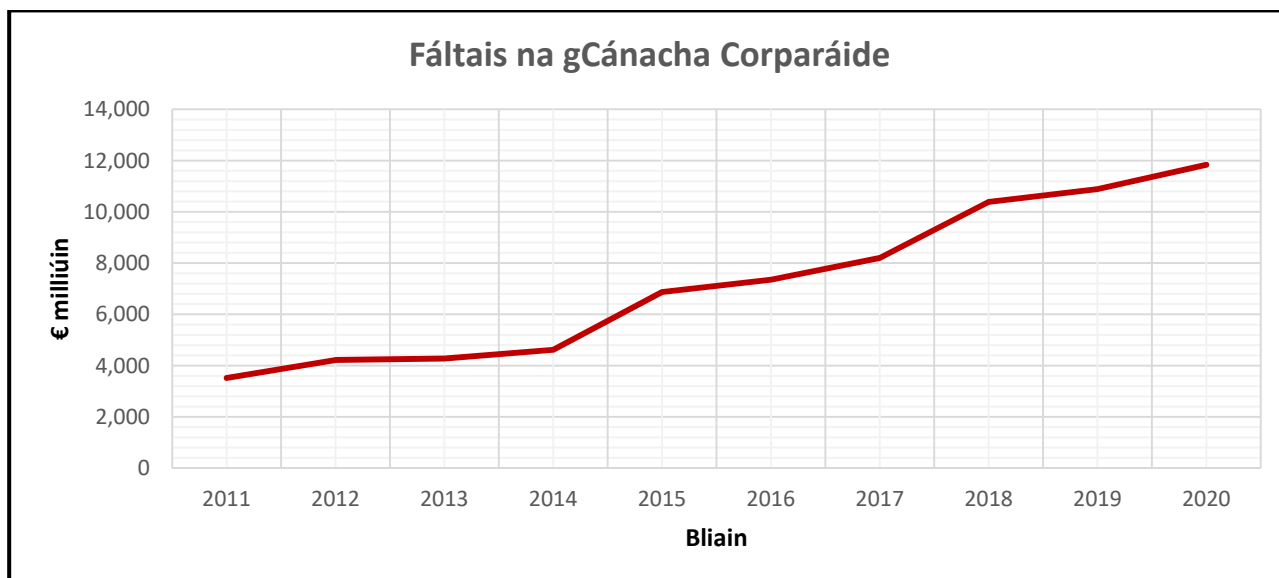
- (ii) Tabhair breac-chuntas ar dhá chúis a dtugann rialtas na hÉireann cúnamh (cistiú) don fhorbairt thar lear.

1.
2.

75 marc

Ceist 15

Taispeántar sa ghraf thíos na cánacha corparáide a fuair rialtas na hÉireann ó 2011 go 2020.

Arna chur in oiriúint ó revenue.ie

- (a) (i) Agus úsáid á baint agat as na figiúirí sa ghraf thuas, mínigh an treocht sa cháin chorparáide a fuair rialtas na hÉireann le linn na tréimhse 2011 go 2020.

Míniú:

- (ii) Mínigh na buntáistí a bhaineann leis an rialtas a bheith ag bailiú cáin chorparáide.

(b) Baile Átha Cliath ar ghearrliosta de chúig láithreán le haghaidh ceanncheathrú nua do TikTok.
Arna chur in oiriúint ó Independent.ie

(i) Ainmnigh dhá Chomparáid Ilnáisiúnta eile atá ag feidhmiú in Éirinn.

1.
2.

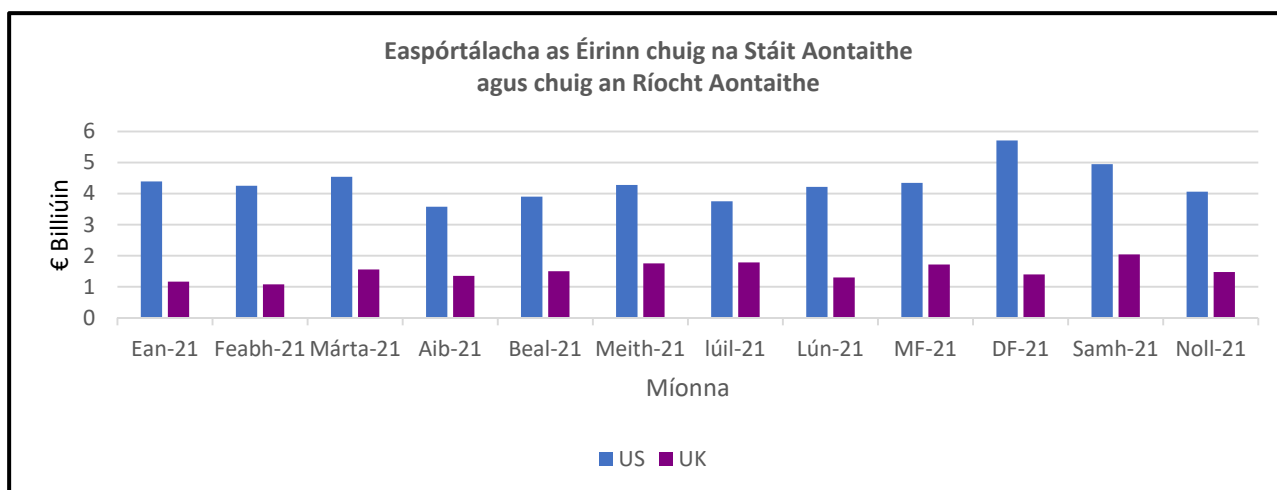
(ii) Tabhair breac-chuntas ar dhá chúis a lonnódh TikTok in Éirinn.

1.
2.

(iii) Déan cur síos ar dhá bhuntáiste eacnamaíochta a d'fhéadfadh an **pobal áitiúil** a bhaint as Corparáid Ilnáisiúnta a bheith lonnaithe i do cheantar áitiúil.

1.
2.

- (c) Taispeántar sa ghráf thíos easpórtálacha as Éirinn chuig na Stáit Aontaithe (US) agus easpórtálacha as Éirinn chuig an Ríocht Aontaithe (UK) idir Eanáir 2021 agus Nollaig 2021.

Arna chur in oiriúint ó cso.ie

- (i) Ag baint úsáid as na figiúirí sa ghráf thuas duit, déan trácht ar na treochtaí in easpórtálacha as Éirinn chuig na Stáit Aontaithe agus an Ríocht Aontaithe.

Easpórtálacha chuig na Stáit Aontaithe:
Easpórtálacha chuig an Ríocht Aontaithe:

- (ii) Tabhair breac-chuntas ar dhá bhuntáiste a bhaineann geilleagar na hÉireann as **easpórtáil** chuig tíortha eile.

1.
2.

75 marc

Ceist 16

Tugadh isteach íospthaghas ar aonad (IPA) (MUP in mBéarla) de roinnt táirgí alcóil i mí Eanáir 2022 agus taispeántar sa tábla thíos an tionchar a bhí aige sin ar phraghsanna alcóil.

Íospthaghas ar Aonad (IPA) de Tháirgí Alcóil			
Deoch	Toirt (ml)	% alcóil de réir Toirte (ABV i mBéarla)	Íospthaghas aonaid € (MUP i mBéarla)
Fuisce	700	40%	€22.09
Jin	700	40%	€22.09
Ceirtlis (Canna)	500	4.3%	€1.70
Leann Dubh (Canna)	500	4.2%	€1.66

- (a) (i) Tabhair breac-chuntas ar dhá chúis ar **thug an rialtas** isteach íospthaghsáil ar alcól ó mhí Eanáir 2022.

1.
2.

- (ii) I gCáinainéis na bliana 2022, d'ardaigh an rialtas praghas paicéid toitíní 50c. Mol **beart amháin eile** a d'fhéadfadh an rialtas a dhéanamh chun cuidiú le laghdú a dhéanamh ar chaitheamh toitíní.

- (iii) Tabhair breac-chuntas ar bhuntáiste sóisialta amháin agus ar bhuntáiste príobháideach amháin a bhaineann leis an rialtas a bheith ag méadú na cánach ar thoitíní.

Buntáiste sóisialta:
Buntáiste príobháideach:

- (b) Tháinig ardú 5.5% ar an ráta bliantúil i mboilsciú praghsanna i mí na Nollag 2021.
Arna chur in oiriúint ó nuacht RTÉ.ie

- (i) Mínigh an téarma boilsciú praghsanna.

- (ii) Déan plé ar dhá shlí a bhféadfadh an ráta boiscithe praghsanna seo dul i bhfeidhm ar shaoránaigh na hÉireann ó thaobh na heacnamaíochta de.

1.
2.

- (c) Tháinig ardú €100 milliún ar dhleachtanna máil anuraidh, go dtí beagnach €1.7bn.
Arna chur in oiriúint ón Irish Examiner

- (i) Is sampla de cháin indíreach iad dleachtanna máil. Mínigh an téarma cáin indíreach agus tabhair sampla **seachas dleachtanna máil**.

Míniú:
Sampla:

- (ii) Is sampla de ghníomhaíocht sa gheilleagar folaithe é smuigleáil toitíní isteach go hÉirinn.

Mínigh an téarma **geilleagar folaithe**, agus tabhair sampla amháin eile de ghníomhaíocht den chineál sin.

Míniú:
Sampla:

- (iii) Tabhair breac-chuntas ar shlí amháin a dtéann sé i bhfeidhm ar gheilleagar na hÉireann ó thaobh na heacnamaíochta de, gníomhaíocht a bheith ar siúl sa gheilleagar folaithe.

Slí eacnamaíochta amháin:

75 marc

Cuir in iúl go soiléir uimhir na ceiste agus an chuid den cheist atá á freagairt

[illegible]

Cuir in iúl go soiléir uimhir na ceiste agus an chuid den cheist atá á freagairt

[illegible]

Cuir in iúl go soiléir uimhir na ceiste agus an chuid den cheist atá á freagairt

[illegible]

Cuir in iúl go soiléir uimhir na ceiste agus an chuid den cheist atá á freagairt

[illegible]

Ná scríobh ar an leathanach seo

Fógra cóipchirt

D'fhéadfadh sé go bhfuil téacsanna nó íomhánna sa scrúdpháipéar seo nach é Coimisiún na Scrúduithe Stáit úinéir an chóipchirt orthu, agus d'fhéadfadh sé gur athchóiríodh iad, chun críche an mheasúnaithe, gan cead na n-údar a fháil roimh ré. Ullmhaíodh an scrúdpháipéar seo de réir Alt 53(5) den *Acht um Chóipcheart agus Cearta Gaolmhara, 2000*. Ní údaraítear aon úsáid dá éis chun aon chríche ach amháin chun na críche dá bhfuil sé beartaithe. Ní ghlacann an Coimisiún aon dliteanas as sárú ar bith ar chearta tríú páirtí a eascraíonn as dáileadh ná as úsáid neamhúdraithe an scrúdpháipéir seo.

Scrúdú na hArdteistiméireachta – Gnáthleibhéal

Eacnamaíocht

Dé hAoine 24 Meitheamh

Maidin 9:30 - 12:00